

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

BESLUT
2020-05-12
Stockholm

Mål nr
F 10684-19

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2019-09-24 i mål nr F 1325-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

C.B.

Ombud: Advokat J-M.B.

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län

SAKEN

Rättegångskostnader

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS AVGÖRANDE

1. Med ändring av p. 2 i mark- och miljödomstolens beslut förpliktar Mark- och miljööverdomstolen staten att ersätta C.B. för rättegångskostnad i mark- och miljödomstolen med 67 500 kr inklusive mervärdesskatt, avseende ombudsarvode och kostnad för arbete av fastighetsförvaltare. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för mark- och miljödomstolens beslut tills betalning sker.

2. Staten ska ersätta C.B. för rättegångskostnad i Mark- och miljööverdomstolen med 26 875 kr, avseende ombudsarvode. På beloppet utgår ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Mark- och miljööverdomstolens beslut tills betalning sker.

Dok.Id 1591701

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50		måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

C.B. har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens beslut, ska tillerkänna honom ersättning för rättegångskostnader vid mark- och miljödomstolen med 189 563 kr. Han har även yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut och bestritt yrkandet om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen. Om C.B. skulle anses ha rätt till ersättning för rättegångskostnad i mark- och miljödomstolen har länsstyrelsen anfört att den yrkade ersättningen bör sättas ned väsentligt.

Parterna har i allt väsentligt åberopat samma grunder och omständigheter till stöd för sin respektive talan som i mark- och miljödomstolen.

SKÄLEN FÖR MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Rättsliga utgångspunkter

I frågor om rättegångskostnader i fastighetsbildningsmål gäller bestämmelsen i 16 kap. 14 § fastighetsbildningslagen (1970:988), förkortad FBL. Enligt bestämmelsens inledande stycke får mark- och miljödomstolen efter vad som är skäligen besluta att sakägare som förlorar målet ska ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad. I övrigt ska 18 kap. rättegångsbalken tillämpas i fråga om rättegångskostnaderna. I mål där en sakägare vinner mot staten i egenskap av företrädare för ett allmänt intresse kan domstolen, enligt bestämmelsens fjärde stycke, bestämma att sakägaren ska få ersättning för rättegångskostnad om det finns synnerliga skäl.

Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl är det enligt förarbetena en grundförutsättning att den enskilde har haft kostnader som faller utom ramen för vad man normalt kan begära att den enskilde svarar för. Som exempel nämns ersättning till juridiskt eller tekniskt biträde samt utgift för längre resa i samband med inställelse vid

förhandling. Kostnaderna ska ha varit nödvändiga för att ta tillvara partens rätt och därutöver måste det av någon speciell anledning framstå som oskäligt att kostnaderna bärs av den enskilde. En situation där ersättning enligt förarbetena kan komma ifråga är när det allmännas representant har fullföljt talan utan att ha objektivet godtagbara skäl för det eller har förfarit oaktsamt under processen. (Se prop. 1969:128, del B, s. 921 f.)

I rättsfallet NJA 2017 s. 503 har Högsta domstolen uttalat att den aktuella lagstiftningen inte längre kan anses spegla det synsätt på rätten till en rättvis rättegång som vuxit fram under inflytande av bl.a. regeringsformen och Europakonventionen, varför även andra fall än de som anges i förarbetena bör kunna omfattas av bestämmelsen.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att C.B. är att anse som den vinnande parten i målet vid mark- och miljödomstolen och att han hade befogad anledning att anlita ett ombud för att tillvarata sin rätt där.

I frågan om det föreligger synnerliga skäl att ge C.B. ersättning för rättegångskostnad i den mening som avses i 16 kap. 14 § fjärde stycket FBL gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning:

I länsstyrelsens överklagade av lantmäteriets beslut anfördes det att länsstyrelsen, utifrån vad som framgick av ett flygfoto, bedömde att marken inom den blivande fastigheten ZZ delvis var allemansrättsligt tillgänglig och att hemfridszonen inte kunde anses sträcka sig över hela området. Fastigheten var därför enligt länsstyrelsen inte i sin helhet ianspråktagen som tomt, varför avstyckningen stred mot FBL. När överklagandet sedermera återkallades uppgav länsstyrelsen att myndigheten, efter att ha utrett förhållandena, hade konstaterat att marken var ianspråktagen genom en anlagd trädgård, att allemansrätten var utsläckt och att fastighetsbildningen inte stred mot FBL.

De skäl som låg till grund för länsstyrelsens överklagande stämde alltså inte överens med de verkliga förhållandena och kan därmed inte anses ha varit objektivt godtagbara. Under sådana förhållanden finns det enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning synnerliga skäl att förplikta staten att betala ersättning för C.B.s rättegångskostnader. Att länsstyrelsen, som inte var involverad i processen hos lantmäteriet och därmed av naturliga skäl hade begränsad kännedom om de faktiska förhållandena, på det underlag myndigheten då hade tillgång till kan ha haft subjektivt godtagbara skäl att överklaga leder inte till någon annan bedömning eftersom överklagandet inte innehåller någon reservation för att det gjorts på ett ofullständigt underlag.

C.B. har vid mark- och miljödomstolen begärt ersättning för 20,5 timmars arbete som utförs av juridiskt biträde samt 33 timmars arbete som utförts av en företrädare för Bordsjö Skogar Aktiebolag, som förvaltar C.B.s fastigheter.

När det gäller arbete som utförts innan länsstyrelsen återkallade sitt överklagande måste det tidigt ha stått klart att länsstyrelsens talan byggde enbart på vad som kunde iakttas på flygfotografier och annan skriftlig utredning. Med den kännedom om de verkliga förhållandena som C.B. eller hans fastighetsförvaltningsbolag får förutsättas ha haft har det enligt Mark- och miljööverdomstolens bedömning inte varit befogat att lägga ner ett så omfattande arbete på att utreda sakförhållanden och att bemöta överklagandet som gjorts. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att skälig ersättning uppgår till 67 500 kr, motsvarande tio timmars arbete för det juridiska biträdet och fem timmars arbete för ställföreträdaren för fastighetsförvaltaren Bordsjö Skogar.

Målet i Mark- och miljööverdomstolen har huvudsakligen gällt frågan om C.B. överhuvudtaget har rätt till ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. I den frågan är C.B. vinnande part. Även om C.B.s överklagande inte bifalls fullt ut ska han därför tillerkännas full ersättning för sina rättegångskostnader här. Den begärda ersättningen är skälig.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättspresidenten Anders Perklev samt hovrättsråden Mikael Hagelroth, Johan Svensson och Ralf Järtelius, referent.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Linnea Backman.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2019-09-24
Handläggning i
parternas utevaro

Aktbilaga 24
Målnr F 1325-19

RÄTTEN

Rådsmannen Anders Lillienau, även protokollförare, och tekniska rådet Björn Rossipal

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Stockholms län

Motpart

1. Bordsjö Fideikomiss AB

2. C.B.

Ombud för 1 och 2: Advokat J-M.B.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäterimyndigheten Södertälje kommuns beslut 2019-01-28, diariernr AB189170

SAKEN

Avstyckning från XX och fastighetsreglering berörande YY och XY; nu fråga om avskrivning m.m.

Det antecknas att länsstyrelsen har återkallat sitt överklagande av Lantmäteriets fastighetsbildningsbeslut den 28 januari 2019 avseende avstyckning från XX m.m.

Bordsjö Fideikomiss AB och C.B. har inte haft någon erinran mot att målet avskrivs. De har yrkat ersättning för rättegångskostnader med totalt 175 500 kr.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

Länsstyrelsen har i första hand motsatt sig yrkandet om ersättning för rättegångskostnader. I andra hand har länsstyrelsen ansett att ombudets timkostnad ska följa aktuell rättshjälptaxa och att antalet timmar som motparten lagt ned i målet är större än vad som behövs för att motparten som enskild ska ha kunnat tillvarata sin rätt.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

BESLUT

1. Mark- och miljödomstolen avskriver målet.
2. Mark- och miljödomstolen avslår C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader.

Skäl för beslutet

På grund av länsstyrelsens återkallelse ska målet avskrivas.

I 16 kap. 14 § fjärde stycket fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, finns specialregler om ersättning för rättegångskostnader i mål mot företrädare för allmänt intresse. Om en sakägare vinner ett mål mot företrädare för allmänt intresse, kan domstolen tillerkänna sakägaren ersättning för rättegångskostnad, om det finns synnerliga skäl. Sådan ersättning ska, i ett fall som detta, betalas av staten.

Av handlingarna i målet framgår följande.

LM avslutade förrättningen den 28 januari 2019 och beslutade om dels avstyckning från jord- och skogsbruksfastigheten XX och bildande av YX och ZZ, dels fastighetsreglering genom överföring av 783 kvm från YY till XY. De avstyckade fastigheterna ska ha en areal om 1 528 kvm respektive 4 011 kvm. Länsstyrelsen överklagade den 20 februari 2019 LM:s beslut och yrkade att beslutet upphävs i de delar som rör avstyckning för

bildande av ZZ och marköverföring till XY. Som skäl för överklagandet anfördes att beslutet strider mot bestämmelserna om strandskydd och därmed mot 3 kap. 1 § och 2 § andra stycket FBL.

Mark- och miljödomstolen kommunicerade överklagandet med C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB, som i ett yttrande den 4 april 2019 motsatte sig ändring av LM:s beslut. Motparterna yrkade ersättning för rättegångskostnader. Vidare angavs att de, efter att länsstyrelsen yttrat sig över skrivelsen, kommer att ta ställning till den bevisning de önskar åberopa i målet, liksom till behovet av sammanträde och/eller syn. Domstolen meddelade därefter den 12 april motparternas ombud att domstolen hade för avsikt att slutförelägga parterna och efterhörde om ombudet hade behov av att komplettera yttrandet. Ombudet uppgav att motparterna avsåg komplettera yttrandet och fick anstånd med detta till den 6 maj. I en skrift den 3 maj yrkade C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB att domstolen ska hålla syn i målet och sammanträde för upptagande av vittnesbevisning genom förhör med en person som skulle höras om markanvändningen på ZZ m.m. De gav den 17 maj in en ytterligare skrift med en argumentation om ett avgörande av Mark- och miljööverdomstolen som länsstyrelsen hade refererat till i överklagandet. I ett yttrande den 5 juni återkallade länsstyrelsen sitt överklagande.

C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB har motsatt sig länsstyrelsens yrkande om ändring av LM:s beslut om avstyckning avseende ZZ och fastighetsreglering genom överföring av mark från YY till XY. De har vunnit målet eftersom beslutet om avskrivning innebär att det överklagade fastighetsbildningsbeslutet står fast. Mark- och miljödomstolen konstaterar att bestämmelserna i 16 kap. 14 § fjärde stycket FBL ska tillämpas i fråga om sakägares rätt till ersättning för rättegångskostnader. Frågan är därmed om det finns synnerliga skäl att förplikta staten att ersätta C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB för rättegångskostnader.

C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB har som skäl för yrkandet anfört i huvudsak följande. Länsstyrelsen har överklagat utan att först ha utrett sakförhållandena tillräckligt och agerat vårdslöst i flera avseenden i sin processföring. Länsstyrelsen borde ha övervägt särskilt noga om det fanns saklig grund för att överklaga LM:s beslut. Det duger inte att sitta på ett kontor och gissa utifrån ett kartunderlag, utan att inhämta tillräcklig kunskap om och ordentligt och noggrant begrunda sakförhållandena. Länsstyrelsen utnyttjade inte LM:s kunskap om platsförutsättningarna efter att förrättningslantmätaren varit ute i fält. Länsstyrelsen har felaktigt hänfört det uthus som i mer än 100 år tillhört Villa Pålsborg till arrendetomten ZY, som ligger norr om Villa Pålsborg. Det hade länsstyrelsen inte förbisett om man hade besökt platsen eller tagit in en mer robust utredning. Länsstyrelsens överklagande rörde egendom som enligt en ingiven utredning har ett värde om drygt 4 000 000 kr. Den enskilde ska inte behöva tåla att belastas med rättegångskostnader bara för att länsstyrelsen utan sakliga skäl överklagar ett beslut av LM. Detta gäller så mycket mer mot bakgrund av Högsta domstolens uttalande i NJA 2017 s. 503 om hur rättegångskostnadsreglerna i FBL ska tillämpas för att inte komma i konflikt med den överordnade regleringen i 2 kap. 11 § andra stycket regeringsformen om rätten till rättvis rättegång. Om den enskilde anlitar ombud som lägger till betydande kostnader på utredning och inlagor för att visa att grund saknas för länsstyrelsens talan och detta arbete leder till att länsstyrelsen återkallar sin talan, är det orimligt att den enskilde inte skulle få ersättning för sina rättegångskostnader.

Länsstyrelsen har som skäl för att motsätta sig yrkandet om rättegångskostnader anfört i huvudsak följande. Det finns inte synnerliga skäl för att ersättningsskyldighet ska uppkomma. Det kan inte krävas att länsstyrelsen företar besiktning på plats inför ett överklagande som det aktuella. Länsstyrelsen har inför överklagandet kontrollerat tillgängligt kartmaterial, både förrättningskarta samt länsstyrelsens egna WebbGIS och ortofoto, vilket får anses vara en adekvat utredningsåtgärd. Länsstyrelsen har återkallat överklagandet så snart de faktiska förhållandena på platsen har uppdagats. Därmed har onödiga kostnader som målets fortsatta handläggning skulle ha medfört undvikits.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Av förrättningshandlingarna framgår att LM inte gav länsstyrelsen tillfälle att yttra sig över ansökan om fastighetsbildningsåtgärder. I ansökningshandlingarna ingår några enkla kartor där det gällande avstyckningen av ZZ framgår att det finns en bod som tillhör Pålsborg i norra delen av det berörda området. I LM:s beslut, som fattades efter ett fältbesök, anges beträffande ZZ att fastigheten i dag är bebyggd och att syftet med strandskyddet inte bedöms motverkas då området består av ianspråktagen tomtmark. Beslut om fastighetsbildning i denna del skedde enligt en förrättningskarta där byggnaden i norra delen är inritad. Länsstyrelsen anförde i överklagandet att komplementbyggnaden i norr ligger förhållandevis långt ifrån huvudbyggnaden och förefaller i dagsläget mer höra ihop med de byggnader som kommer finnas kvar på stamfastigheten direkt norr om blivande gräns. Området mellan huvudbyggnaden och komplementbyggnaden bedömdes inte i sin helhet vara ianspråktaget som tomt. Länsstyrelsen har i samband med återkallelsen anført att länsstyrelsen vidare utrett förhållandena på fastigheten och konstaterat att marken sedan tidigare är ianspråktagen genom en anlagd trädgård samt att denna användning gör att allemansrätten är utsläckt omkring bostadshuset och till stora delar fram till komplementbyggnaden i den norra delen.

Enligt mark- och miljödomstolens uppfattning har länsstyrelsen inte agerat vårdslöst genom att överklaga LM:s beslut om avstyckning. Länsstyrelsen har i det enskilda fallet att bedöma vilket underlag som behövs och det kan inte krävas att länsstyrelsen alltid gör en egen besiktning av förhållandena på platsen innan överklagande sker. I de av LM till domstolen överlämnade förrättningshandlingarna finns ingen fotodokumentation. LM:s beslut gällde avstyckning av en tomt om cirka 4 000 kvm inom strandskyddat område. Det bör i en sådan situation kunna godtas att en bedömning av vad som är allemansrättsligt tillgänglig mark görs på det skriftliga underlaget och ett hos länsstyrelsen tillgängligt fotomaterial. Med den argumentation länsstyrelsen haft i överklagandet kan det inte heller hållas för visst att länsstyrelsen skulle avstått från ett överklagande om länsstyrelsen hade ringt förrättningslantmätaren och efterfrågat

närmare uppgifter om förhållandena på platsen. Domstolen konstaterar vidare att överklagandet återkallades så snart länsstyrelsen gjorde en ny bedömning med beaktande av vad som anfördes i motparternas svarsskrivelse.

Mot bakgrund av det anförda bedömer mark- och miljödomstolen vidare att länsstyrelsen haft objektivt godtagbara skäl att överklaga förrättningen i frågan om avstyckningen var förenlig med bestämmelserna om strandskydd.

Ersättning till juridiskt biträde är en kostnad som staten kan förpliktas att betala med stöd av 16 kap. 14 § fjärde stycket FBL. En kostnad för ombudets arbete får i detta fall anses ha varit motiverad för att tillvarata C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB:s rätt, eftersom det överklagade beslutet rört ett betydande ekonomiskt värde och den tvistiga strandskyddsfrågan förutsatt en skriftlig argumentation från parterna och även kunnat föranleda syn på stället.

Av förarbetena till regleringen framgår att det dessutom av någon speciell anledning måste framstå som oskäligt att kostnaden bärs av den enskilde parten. I förarbetena anges några fall då det kan finnas skäl att göra undantag från huvudregeln att sakägare inte har rätt till ersättning för rättegångskostnader (prop. 1969:128 s. B 921 f.). Mark- och miljödomstolen bedömer, med hänsyn till att länsstyrelsen haft objektivt godtagbara skäl att överklaga och inte heller varit oaktsam vid förandet av processen, att inget av de fall som nämns i förarbetena är aktuellt här.

Högsta domstolen har i NJA 2017 s. 503 prövat en fråga om tillämpningen av 16 kap. 14 a § FBL, som har utformats med 16 kap. 14 § fjärde stycket som förebild. Mark- och miljödomstolen bedömer, även med beaktande av Högsta domstolens vägledande avgörande, att det inte finns synnerliga skäl att förplikta staten att ersätta C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB. Den överklagade förrättningen rör inte särskilt omfattande eller komplexa frågor, utan vanligt förekommande frågor om strandskydd. Domstolen lägger också särskild vikt vid att rätten i ett mål av detta slag har en utredningsskyldighet, inte minst vid bedömningen av strandskyddsfrågan. Det

finns således inte skäl att frångå huvudregeln om att den enskilde inte har rätt till ersättning för rättegångskostnader i mål av detta slag.

Mark- och miljödomstolen kommer sammanfattningsvis fram till att staten inte ska förpliktas att ersätta C.B. och Bordsjö Fideikomiss AB:s rättegångskostnader i målet. Deras yrkande om ersättning ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga](#) (MMD-11)

Överklagande senast den 15 oktober 2019.

Anders Lillienau

Björn Rossipal

Hur man överklagar

MMD-11

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från beslutets datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i beslutet.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.